„Studia Ełckie” 27(2025), nr 2, s. 287-289
e-ISSN 2353-1274
p-ISSN 1896-6896

RYSZARD SAWICKI*

Sprawozdanie z seminarium pt. „Pomagać mądrze, z sercem i nie ulec wypaleniu”, Warszawa, 6-7 listopada 2024 r.

W dniach 6-7 listopada 2024 r. w Warszawie odbyło się seminarium pt. „Pomagać mądrze, z sercem i nie ulec wypaleniu”. Zgromadziło ono ponad pięćdziesiąt osób pracujących w Caritas diecezjalnych w obszarze bezpośredniej pomocy osobom znajdującym się w głębokich kryzysach życiowych – bezdomności, uzależnień, chorób i zaburzeń psychicznych oraz wykluczenia społecznego. Ich codziennym chlebem jest wsparcie udzielane najbardziej potrzebującym w takich placówkach jak: schroniska, noclegownie, ogrzewalnie, łaźnie, jadłodajnie, punkty wydawania żywności i doraźnej pomocy rzeczowej, domy dla matek z dziećmi, mieszkania wspomagane, punkty poradnictwa itp., a także poza placówkami, np. poprzez streetworking. Ponadto pracownicy i wolontariusze Caritas angażują się w liczne akcje na rzecz osób w kryzysie bezdomności, takie jak Wigilia Caritas. Każda z tych aktywności wymaga zaangażowania wielu osób, w tym wysoko wykwalifikowanych specjalistów, współpracowników i wolontariuszy, z dbałością o to, by każdy z nich wiedział, jak subtelna jest granica między zachętą do zmiany życia, a narzucaniem własnej wizji tego, co nazywamy słuszną drogą.

Organizatorem dwudniowego seminarium była Caritas Polska we współpracy z Caritas Archidiecezji Warszawskiej. Wachlarz zagadnień związanych z różnymi formami wykluczenia społecznego jest bardzo bogaty, dlatego podzielony został na kilka sesji. Przybyłych uczestników z terenu całego kraju powitali: Małgorzata Jarosz-Jaroszewska – zastępca dyrektora Caritas Polska oraz Janusz Sukiennik – specjalista ds. projektów społecznych w Caritas Polska, zaangażowany w pomoc osobom w kryzysie bezdomności.

Prelegentami i uczestnikami paneli w poszczególnych sesjach były osoby z dużym doświadczeniem zawodowym i praktyczną znajomością przedmiotu swojej specjalności. Wśród zaproszonych ekspertów i panelistów były osoby

* ks. Ryszard Sawicki – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1405-7297; e-mail: rsawicki@caritas.pl

CC BY NC ND

z różnym cenzusem naukowym i zawodowym – psycholodzy, terapeuci uzależnień, psychiatrzy, przedstawiciele służb mundurowych, ratownicy medyczni, adwokaci, streetworkerzy, kapłani i siostry zakonne.

Pierwsza sesja dotyczyła pracy socjalnej w pojęciu normatywnym i multidyscyplinarnym. Jej celem było zapoznanie uczestników z nowym wymiarem pracy socjalnej ukierunkowanej na człowieka w kryzysie ubóstwa, bezdomności, uzależnień i wynikających stąd zaburzeń, psychoz i dezintegracji życiowej. Zasygnalizowane kwestie przynoszą wciąż nowe wyzwania dla służb pomocowych. W dobie kryzysu migracyjnego, związanego nie tylko z wojną na Ukrainie, a także kryzysem gospodarczym sięgającym poza granice naszego kraju, każą przypuszczać, że problem bezdomności będzie narastał.

Ważnym elementem pierwszej sesji była prezentacja wyników ogólnopolskich badań liczby osób bezdomnych przeprowadzonych w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r., po kilku latach przerwy, przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wiosną 2024 r. Centrum Analiz Problemów Społecznych Caritas Polska przeprowadziło także badanie placówek pomocowych prowadzonych przez Caritas diecezjalne i konsulty zakonne w Polsce. Ich wyniki przedstawiła Magdalena Fac-Skhirtladze – socjolog, ujawniając największe, trudne do zaspokojenia potrzeby placówek i beneficjentów pomocy dla osób bezdomnych. Uczestnicy seminarium otrzymali bezpłatnie najnowszą publikację Caritas Polska pt. „Bezdomność w Polsce" pod redakcją Justyny Składowskiej.

W pierwszej sesji swoimi doświadczeniami podzieliła się także Emilia Wesołowska – streetworkerka pracująca w Ulicznym Patrolu Medycznym. Przedstawiła ona uczestnikom całoroczny projekt Caritas Polska, Straży Miejskiej m.st. Warszawy i Stowarzyszenia „Jesteśmy nadzieją", wzorowany na podobnie działających w większych miastach europejskich i amerykańskich. Jest on skierowany do osób, które znalazły się w najtrudniejszym z życiowych kryzysów, jakim jest bezdomność; walczą z samotnością, uzależnieniami, brakiem nadziei i degradacją życiową. Projekt polega udzielaniu w terenie pomocy medycznej, którą niosą Straż Miejska, Caritas Polska i lekarze-wolontariusze ze Stowarzyszenia „Jesteśmy nadzieją". Patrole docierają do różnych lokalizacji, w których przebywają bezdomni, często są to miejsca trudno dostępne.

W drugiej sesji głos zabrali praktycy: Justyna Kościukiewicz – koordynatorka streetworkingu w Warszawskim Streetworkingu i pomocy bezdomnym, Wojciech Jóźwiak – ze Spółdzielni Socjalnej Caritas Archidiecezji Warszawskiej „Kto rano wstaje", Janusz Sukiennik – z Caritas Polska, odpowiedzialny za program „Damy Radę!", Daniel Żołędowski – ze Straży Miejskiej m.st. Warszawy, Iza Szustakiewicz – z Centrum Pomocy Społecznej m.st. Warszawy i Andrzej Czarnocki – kierownik Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn z Gminy Legionowo Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej. Ich wypowiedzi oparte były najczęściej o studium konkretnych przypadków, a dotyczyły pracy

opartej na relacji i wyjściu do człowieka w potrzebie, doświadczeń streetworkingu, pomocy w wychodzeniu z kryzysów i w rozwoju człowieka, motywacji i inspiracji, pomocy w odkrywaniu własnej wartości i potencjału życiowego u osób zagrożonych marginalizacją społeczną.

Trzecia sesja skupiła się wokół kwestii pomocy osobom wykluczonym w świetle Ewangelii i społecznej nauki Kościoła, pomocy człowiekowi w potrzebie, pracy charytatywnej, środków materialnych i duchowych. Sesję rozpoczęło krótkie nagranie wideo br. Cordiana Szwarca OFM, które odwoływało się do działalności w duchu miłosierdzia. Rafał Porzeziński – propagator programu „12 kroków", dziennikarz prowadzący autorski program „Ocaleni", poświęcony walce z uzależnieniami - mówił zaś o głodzie miłości i problemie mylenia jej z „podróbkami". Ważnym głosem było wystąpienie s. Agnieszki Sulej – albertynki, terapeutki, pracownika socjalnego, specjalisty od resocjalizacji.

Seminarium „Pomagać mądrze, z sercem i nie ulec wypaleniu" stało się przestrzenią ważnego spotkania ludzi, którzy na co dzień niosą ciężar ludzkiego cierpienia, ubóstwa i wykluczenia. To spotkanie ukazało nie tylko ogrom złożoności problemu bezdomności, ale również bogactwo odpowiedzi, jakie można na ten problem dawać – z różnych perspektyw: psychologicznej, medycznej, prawnej, duchowej i społecznej. Podkreślano, że skuteczna pomoc nie może być jedynie sumą działań interwencyjnych, ale musi wynikać z głębokiego zrozumienia ludzkiego losu, z uważności i szacunku dla autonomii drugiego człowieka. Mądra pomoc oznacza umiejętność towarzyszenia, bez narzucania; empatię, która nie zamienia się w emocjonalne wypalenie, ale przeciwnie – rodzi się z wewnętrznego zakorzenienia w wartościach, które dają siłę i chronią przed wypaleniem.

W tym kontekście niezmiernie istotna wydaje się troska o formację osób zaangażowanych w pomoc charytatywną. Jak wskazywali zarówno prelegenci, jak i uczestnicy dyskusji, nie da się skutecznie wspierać innych bez ciągłego wsparcia dla siebie – duchowego, psychicznego i wspólnotowego. Praca z osobami w kryzysie bezdomności jest nie tylko zadaniem wymagającym kompetencji, ale też postawą, stylem życia, który może być źródłem głębokiego spełnienia – o ile pielęgnujemy w sobie postawę służby, pokory i wdzięczności. Seminarium, oprócz wymiaru edukacyjnego, miało więc także charakter formacyjny – przypominało o źródłach motywacji, o potrzebie dbałości o siebie, o duchowym wymiarze każdego gestu miłosierdzia. W centrum wszelkiej pomocy – co wybrzmiało z ogromną siłą – musi zawsze pozostać człowiek: ten, który potrzebuje wsparcia, ale też ten, który to wsparcie daje. Ostatecznie bowiem nie wystarczy „pomagać dobrze" – trzeba pomagać mądrze, z sercem, i nie zatracić siebie w procesie czynienia dobra.